

EVROPSKA KOMISIJA

Brisel, 27.06.2011
C (2011) 4381 final

IMPLEMENTACIJONA ODLUKA KOMISIJE

dana 27.6.2011

**o usvajanju Multi-godišnjeg Indikativnog Dokumenta za Planiranje (MIDP) 2011-2013
za Kosovo***

* Pod UNSCR 1244/1999.

Odluka Komisije o sprovođenju

Od dana 27. 6. 2011. godine

O usvajanju multi-godišnjeg indikativnog dokumenta za planiranje (MIDP) 2011-2013 za Kosovo *

EVROPSKA KOMISIJA,

Na osnovu sporazuma o Funkcionisanju Evropske unije,
Na osnovu uredbe saveta (US) br 1085/2006 od dana 17. jula 2006. Godine o osnivanju Instrumenta Pre-Accession Assistance (IPA)¹, a posebno član 14(2)(a),
gde:

- (1) Uredba (EK) br. 1085/2006 stvara racionalni okvir za pomoć Evropske unije za kandidate i potencijalne kandidate. Član 6(1) iste uredbe zahteva da se pomoć treba obezbediti na osnovu multi-godišnjeg indikativnog dokumenta planiranja osnovanog države u bliskim konsultacijama sa državnim organima. Dana 10 jula 2009. Godine Komisija je usvojila MIPD 2009-2011 za Kosovo²,
- (2) U skladu sa članom 6(3) uredbe (EK) br. 1085/2006 pomoć za države koje su listirane u Dodatku II iste uredbe, će biti osnovano na Evropskom partnerstvu i će obuhvatati prioritete i celokupne strategije, koje rezultiraju od regovnih analiza situacije u državi i treba se koncentrisati na pripremanje za dalju integraciju u Evropskoj uniji,
- (3) Savet je ustanovio za sve države koje su kandidati i potencijalni kandidati o partnerstvu pridružnja ili Evropskog partnerstva. Dana 18. februara 2008 godine, Savet je usvojio ažuriranje Evropskog partnerstva sa Srbijom uključujući Kosovo³,
- (4) Mere predviđene ovom Odlukom su u skladu da mišljenjem IPA odbora⁴,

ODLUČUJE SLEDEĆE:

Jedinstveni član

Usvaja se Multi-godišnji indikativni dokumenat planiranja za godine (MIDP) 2011-2013 za Kosovo priloženo ovoj odluci.

---

* Pod UNSCR 1244/1999.

¹ OJ L 210, 31.7.2006, p. 82.

² C (2009) 5438 of 10 July 2009.

³ Odluka saveta 2008/213/EK (OJ L80, 19.3.2008, p. 46).

⁴ Podsećanje Zaključaka saveta od 18. februara. 2008. godine, zemlje članice su izjavile da usvajanje MIDP 2011-2013 za Kosovo ne prejudicira pozicije svake individualne zemlje članice na status Kosova, koji će se rešiti na osnovu njihove državne prakse i međunarodnog prava.

Done at Brussels, 27. 6.2011. godine

*Za komisiju,
Štefan FÜLE
Član Komisije*

ANEKS

**Pretpristupni instrument (PPI)
Dokumenat više-godišnjeg indikativnog planiranja
(DVIP)
2011-2013
Kosovo***

* Pod UNSCR 1244/1999

SADRŽAJ

1.	PPI strateški ciljevi.....	6
2.	Izazovi korisnika i procena potreba	6
2.1.	Strategije Kosova	7
2.2.	Odnosi sa Evropskom unijom	9
2.3.	Naučene lekcije	10
2.4.	Konsultacije sa zainteresovanim stranama i donatorima	11
2.5.	Odabrani prioriteti za pomoć EU-a	12
3.	Glavni sektori za podršku EU-a za 2011-2013	13
3.1.	Pravosuđe i unutrašnja pitanja (fokus na liberalizaciju viza i sudstvo)	15
3.1.1.	Opis sektora.....	15
3.1.2.	Prethodna i tekuća asistencija (EU i ostalih donatora).....	17
3.1.3.	Ciljevi sektora za Evropsku podršku za naredne tri godine	17
3.2.	Razvitak privatnog sektora (fokus na trgovinsku i buznis sredinu).....	20
3.2.1.	Opis sektora.....	20
3.2.2.	Prethodna i tekuća pomoć (EU i ostali donatori).....	21
3.3.2.	Prethodna i tekuća pomoć (EU i ostalih donatora)	24
3.3.3.	Ciljevi sektora za podršku EU u sledeće tri godine	25
4.	lista skraćenica	28

IZVRŠNI REZIME

Cilj ovog Dokumenta više-godišnjeg indikativnog planiranja (DVIP) jeste određivanje prioriteta EU-a za pomoć Kosovu za programski period od 2011-2013.

DVIP je zasnovan na potrebama identifikovanim u Progresnom izveštaju usvojenom 9. novembra 2010, sopstvenim strategijama Kosova i saopštenju Evropske komisije o ispunjenju evropske perspektive Kosova. Vlada Kosova, lokalne zainteresovane strane, države članice EU-a i ostali donatori konsultovani su u toku izrade ovog DVIP-a.

Komisija je u posljednjih nekoliko godina preduzela niz koraka kako bi se poboljšala strateška priroda ovog procesa i da ojača vezu između prioriteta zasnovanih na izveštajima o napretku i programiranju pomoći. Da bi bolje ilustrovali ovaj fokus, i pojačali vlasništvo od strane korisnika, Komisija će povećati upotrebu logike zasnovane na sektoru u planiranju pretpristupne pomoći.

Kako bi se povećao uticaj pomoći PPI-a i da bi se bolje usredredili na ostvarljive rezultate, Komisija je odlučila da koncentriše svoje napore na ciljne sektore. Sektorni pristup bi trebalo da olakša saradnju među donatorima i korisnicima, i gde je moguće pod vođstvom vlasti, da eliminiše dupliranje napora i dovede do veće efikasnosti i efektivnosti. To zauzvrat omogućava svim zainteresovanim stranama da se fokusiraju na uticaj naših zajedničkih napora.

Do danas, broj punopravnih sektornih programa razvijenih od strane država korisnica PPI fondova je ograničen. Ipak, time što će se od sada povećati fokus na prioritetne sektore, Komisija će moći da bolje podrži razvoj ovih programa na kojima će biti zasnovana pomoć EU-a i ostalih donatora.

U svom saopštenju "Kosovo – ispunjava svoju evropsku perspektivu" objavljenu oktobra 2009., Komisija je identifikovala ključne prioritete za Kosovo u cilju ispunjenja reformske agende EU-a. Obaveštenje je potvrdilo da će sredstva PPI biti korišćena u cilju podrške vladavini prava, reforme javne administracije i naporima da se poboljša poslovno okruženje Kosova. Saopštenje je potvrdilo da će pomoć u infrastrukturi takođe biti uzeta u obzir. Određeno je da će komisija podržati inicijative koje se nalaze u preporukama saopštenja preko finansijske i tehničke pomoći. Ove inicijative predviđaju da će Komisija pomoći napredak Kosova u oblastima viya, trgovine, ekonomije i fiskalnog nadzora, EU programa, procesa stabilizacije i pridruživanja, Dijaloga i prekogranične saradnje. Ove oblasti se podudaraju sa sopstvenom EU agendom Kosova.

Da bi se ostvarili prioriteti izabrani za pomoć u toku perioda od 2011-2013, Komisija će fokusirati svoju pomoć primarno na sledeće sektore:

- Pravosuđe i unutrašnje poslove (fokus na liberalizaciju viza i pravosuđe)
- Razvoj privatnog sektora (fokus na trgovinu i poslovno okruženje)
- Reforma javne administracije (fokus na funkcionalni pregred)

1. PPI STRATEŠKI CILJEVI

Sveobuhvatni cilj finansijske pomoći EU na Kosovu je pružanje podrške naporima za reformu i usklađenost sa EU standardima i napretku u sprovođenju evropskih reformi Kosova.

Agenda Evropa 2020 pruža državama koje žele da se pridruže Evropskoj uniji važnu inspiraciju za reforme. Kosovo se poziva da uzme u obzir prioritete strategije i usvoji izazove u nacionalnom kontekstu. Politika proširenja takođe podržava strategiju Evropa 2020 time što proširuje interno tržište i pojačava saradnju u oblastima gde je prekogranična saradnja ključno pitanje.

2. IZAZOVI KORISNIKA I PROCENA POTREBA

Zaključci izveštaja Komisije o napretku za 2010. za Kosovo potvrđuje da je Kosovo postiglo napredak što se tiče političkih kriterijuma. Kosovo je povećalo posvećenost evropskom dnevnom redu, i političkim reformama. Kosovo je takođe napravilo značajan napredak u pogledu reforme pravosudnog sistema, usvajanjem četiri važna zakona. Uticaj ekonomske krize na ekonomiju Kosova je bio ograničen. Kosovo je ostvarilo ograničen progres u cilju osnivanja funkcionalne tržišne ekonomije. Progres u harmonizaciji zakona i politika Kosova sa evropskim standardima nastavlja da bude mešoviti. U oblasti unutrašnjeg tržišta EU ostvaren je određeni napredak u pogledu razvoja pravnog okvira.

Izveštaj takođe potvrđuje da je kapacitet javne uprave još uvek slab i da pravosuđe ne funkcioniše efektivno. Vladavini prava je potrebno dalje jačanje i to ostaje ozbiljan problem. Rezultati u borbi protiv korupcije su ograničeni. Glavna područja zabrinutosti su i dalje proces nabavke i pravosudni sistem kao i policija. Kapacitet skupštine da razmatra nacрте zakona i prati njihovo sprovođenje nakon usvajanja i dalje je slab. Parlamentarni nadzor Vlade treba dodatno ojačati. Reforma javne uprave na Kosovu ostaje veliki izazov. Što se tiče ekonomskih kriterijuma, potrebne su značajne reforme i ulaganja kako bi se Kosovo dugoročno moglo nositi s konkurentskim pritiskom i tržišnim snagama unutar Unije. Slaba vladavina zakona, nesigurnost imovinskih prava i visoke kamatne stope i dalje negativno utiču na poslovno okruženje i ekonomski razvoj. Ukupak pravni okvir treba da se pojača. Nezaposlenost ostaje vrlo visoka, posebno kod mladih.

Računa se da na Kosovu ima približno 2.2 miliona stanovnika i pokriva površinu od 10 887 km². Kosovo je objavilo nezavisnost 17. Februara 2008. Do danas Kosovo je priznato od 71 države, uključujući i 22 države članice Evropske unije. Kosovo je takođe usvojilo i ustav, koji je zasnovan na Sveobuhvatnom predlogu o rešenju statusa Kosova. Međunarodni civilni predstavnik nadgleda sprovođenje ovog predloga⁵.

U julu 2010, Međunarodni sud pravde (MSP) objavio je savetodavno mišljenje, koje je zaključilo da objavljivanje nezavisnosti Kosova nije prekršilo opšte međunarodno pravo. Generalni sekretar UN-a objavio je pet izveštaja o Kosovu u septembru 2009., januaru, aprilu, junu i oktobru 2010. Generalni sekretar je primetio da je promena okolnosti na terenu dovela do postepenog podešavanja funkcija i prioriteta misije UN-a na Kosovu. Strateški cilj misije je da promoviše bezbednost, stabilost i poštovanje ljudskih prava.

---

⁵ Međunarodni civilni predstavnik (ICR) odgovara Međunarodnoj upravljačkoj grupi za Kosovo.

KFOR, vojna misija NATO-a, nastavlja da pruža bezbednost na čitavom Kosovu. U toku perioda izveštavanja njihovo prisustvo na terenu se postepeno umanjilo. U ovom kontekstu Policija Kosova je preuzela odgovornost za zaštitu određenih verskih objekata.

Situacija na severnom Kosovu je još uvek napeta ali stabilna. Kosovske vlasti su otvorile kancelariju koja pruža usluge građanima. Nedostatak dijaloga između Beograda i Prištine je sprečio napredak u poboljšanju života lokalnih zajednica.

Međunarodna ekonomska i finansijska kriza imala je ograničen uticaj na ekonomiju Kosova, kojaje pogođena uglavnom preko umanjenog priliva pošiljki iz inostranstva i smanjenih spoljnjih zahteva i cena glavnih izvoznih proizvoda Kosova. Prema Statističkoj kancelariji Kosova (SKK), pravi rast BDP-a je usporen sa 6.9% u 2008 na 2.9% u 2009. Kvalitet dostupnih ekonomskih statističkih podataka je donekle poboljšan u toku prošle godine ali je još uvek slab i ne dozvoljava sveobuhvatu procenu ekonomske situacije na Kosovu⁶. Na osnovu procena MMF-a, BDP po glavi stanovnika⁷ za 2009. dostiže EUR 1,766, što se podudara sa 7.5% od prosečne EU-27 i u odnosu na 7.1% u 2008.

Informacije o tržištu rada ostaju ograničene a sumnje u njihovu tačnost još uvek traju. U drugom i trećem kvartalu 2010., broj registrovanih nezaposlenihlica ostaje isti na oko 335 hiljada, što je oko 1% niže od prošle godine. Procenjenih 30,000 uglavnom niskokvalifikovanih mladih lica uđu na tržište rada svake godine bez prospekta i šansi za profesionalni razvoj. Uprkos nekoliko pozitivnih razvoja kao što su ovecanio učešće i brojevi zaposlenih, tržište rada u 2009., ostaje problematično: nivo zaposlenosti je samo 26.4%, stopa nezaposlenosti ostaje prilično visoka na 45% a dugoročna nezaposlenost mladih je naročito visoka na 73 % i 81% svih nezaposlenih.

Postoji nedostatak adekvatnih akcija u vezi sa socijalnom inkluzijom određenih grupauključujući Rome. Pristup članova ugroženih grupa obrazovanju, zdravstvenoj nezi, socijalnoj zaštiti ostaju ozbiljan problem. Efektivna socijalna inkluzija svih gruai zajednica je ključna za napredak prema pomorenju među zajednicama ostaju glavni izazov na Kosovu.

Prosečna inflacija je negativna (-2.4%) u 2009. Mesečna stopa inflacije postaje pozitivna do kraja 2009., i od tada se ubrzala i stigla 6.6% (godina za godinom) u decembru 2010.

Kosovo koristi euro kao službenu valutu i Centralna banka Kosova (CBK) ima veoma ograničene instrumente politike. Napori banke su usmereni prema poboljšanju nadgleda finansijskog sektora. Budžetski deficit je povećan sa 0.2% BDP-a u 2008. na 0.8% BDP-a u 2009.

U julu, Kosovo je potpisalo stend-baj aranžman sa MMF-om.

2.1. Strategije Kosova

Poslednji Srednjoročni plan troškova Kosova (MTEF) objavljen je u junu 2010. i pokriva period od 2012-2014. Budžet je revidiran u julu. Skupština Kosova nije uspela da usvoji budžet za 2011. pre svog raspuštanja u oktobru 2010. Štaviše, Kosovo godišnje usvaja zakonodavni akcioni plan i ažurira svoj Akcioni plan za Evropsko partnerstvo (APEP) u maju 2010. APEP postavlja akcije koje Kosova plamira da preduzme kao odgovor na izazove

⁶ Još uvek postoje razlike između podataka statističke kancelarije Kosova i podataka koje koristi ministarstvo finansija i MMF.

⁷ Mera za korišćenje PPP-a nije dostupna na Kosovu.

identifikovane u toku dijaloga o procesu stabilizacije i prodruživanja i u izveštaju o napretku Evropske komisije. Postoji nekoliko sektornih strategija; neke su odobrene od strane skupštine. Ipak, Kosovo treba da poveže svoje strategije sa budžetskim procesom. Kosovo treba da poboljša određivanje svojih prioriteta (npr. filtriranje) uzimajući u obzir dodelu pomoći u sklopu PPI.

Nedavna procena organizovana od strane Evropske komisije ispitala je mogućnost izvodljivosti uvođenja pristupa zasnovanog na sektoru (PZS) na Kosovu. Korišćeno je pet kriterijuma za procenu izvodljivosti uvođenja pristupa zasnovanog na sektoru, a kriterijumi su sledeći: (1) postojanje sektorskih strategija koje određuju ciljeve vlade i koje se mogu koristiti pri razvoju godišnjih planova zasnovanih na dogovorenih prioriteta; (2) sektorne strategije pokrivaju sve oblasti od značaja za pridruživanje; (3) nacionalni budžet treba da reflektuje sektorne strategije i može biti razvijen u sklopu srednjeročne perspektive, i u idealnom slučaju u vezi sa procesom nacionalnog budžetskog planiranja; (4) treba da postoji formalizovan, process, vođen od strane vlade, koji uključuje sve značajne zainteresovane strane; (5) postojanje sistema za nadgledanje koji je fokusiran na rezultate i koji se može koristiti za procenu napretka prema dostizanju strateških ciljeva. Procena je zaključila da prva dva od pet kriterijuma izvodljivosti već postoje, i objavila je sledeće preporuke:

- Sektorne strategije Kosova treba da pokriju sve sektore u vezi sa *acquis* kao i prioritete DVIP-a, trenutno postoje praznine u pokrivenosti.
- Kvalitet većine postojećih strategija treba da se poboljša najpre, razvijanjem realističnih akcionih planova i dodavanjem indikatora koje se mogu koristiti za praćenje uspešnosti.
- Strategije svih prioriternih sektora treba povezati sa SROT-om i finansijski praćeni od strane Ministarstva finansija.
- Vlada treba da osnuje planiranu Jedinicu za strateško planiranje u sklopu kabineta premijera.
- Ministarstvo za evropske integracije treba da zauzme vodeću ulogu u procesu strateškog planiranja sektora. Trenutno ono obavlja samo koordinirajuću ulogu.
- Pribor je uspostaviti funkcionalan sistem za praćenje sprovođenja nacionalne strategije pre nego što se na Kosovo uvede pristup zasnovan na sektoru.
- Osoblje Ministarstva za evropske integracije (MEI) i njihovih kolega iz ostalih resornih ministarstava treba da prođu kroz obuku o sektornom strateškom planiranju.

U martu 2010, Premijer Kosova imenovao je Ministra za evropske integracije. U novo ministarstvo uključena je i bivša Agencija za koordinaciju i razvoj i evropske integracije, koja je osnovana 2008. nakon donatorske konferencije za Kosovo. Misija ministarstva je da osigura tehničku upravu, koordinaciju i praćenje procesa integracije u evropsku uniju, kroz aproksimaciju nacionalnog zakonodavstva prema *acquis*, pripremu politika prema evropskoj integraciji, koordinaciju finansijske pomoći i javne informacije u vezi sa procesom EU integracija. Ministarstvo trebalo da podigne politički profil EU reformne agende Kosova i poveća efikasnost i efektivnost njenog sprovođenja. Jasno su određeni politički prioriteti za evropsku reformnu agendu Kosova, naime liberalizacija viza i šire polje vladavine prava, reforma javne administracije, trgovinske veze i regionalna saradnja.

Vlada je usvojila preuzela broj sektornih strategija u oblastima reforme javne uprave, vladavine prava, borbe protiv korupcije, uključujući integrisano upravljanje granicama, sprečavanje kriminala, borbu protiv organiziranog kriminala, droge, trgovanja ljudima i terorizma. Kosovo je takođe usvojilo i putokaz i akcioni plan za liberalizaciju viza. Takođe je usvojena i strategija i akcioni plan za reintegraciju repatriiranih lica. Usvojena je strategija o ljudskim pravima i pravima dece, integraciju zajednica, prava intelektualne svojine, e-learning, zaposlenje i energiju. Pored toga, u februaru 2011., Kosovo je usvojilo startegiju za razvoj šumarstva za period od 2010-2020. Kosovski strateški plan za obrazovanje potvrđen je od strane ministra obrazovanja.

Da bi se poboljšalo strateško planiranje vladinih politika, harmonizacija i procena, u februaru 2010., Kancelarija premijera osnovala je Kancelariju za strateško planiranje. Ova kancelarija blisko saraduje sa vladinim sekretarijatom za koordinaciju, ministarstvom za evropske integracije kao i sa ministarstvom za ekonomiju i finansije. Što se tiče sistema za praćenje sprovođenja kosovskih strategija, još od početka 2010., postoji funkcionalan sistem za praćenje i izveštavanje o akcionom planu za evropsko partnerstvo. MEI i njihove kolege u resornim ministarstvima dobile su obuku za strateško planiranje, sa posebnim fokusom na inikatorima procene, i upravljanje ciklusom projekta.

2.2. Odnosi sa Evropskom unijom

Države članice EU-a odlučuju o svojim odnosima sa Kosovom u skladu sa nacionalnim praksama i međunarodnim pravom. 22 države članice EU-a priznale su nezavisnost Kosova. Odsustvo dogovorene pozicije o status Kosova nije sprečilo EU od značajnog angažovanja sa Kosovom. Na savetu za opšte poslove u decembru 2009., države članice su pozvale Evropku komisiju da preduzme sve potrebne korake da podrži Kosova u svom napretku prema EU u skladu sa evropskom perspektivom čitavog regiona⁸.

EU je imenovala Specijalnog predstavnika EU-a⁹ kako bi savetovao i podržao političke procese na Kosovu i osigura konzistenciju akcija EU-a. EU je takođe rasporedila svoju do sada najveću civilnu misiju Evroske bezbednosne i odbrambene politike na Kosovu¹⁰. Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX) prati, podučava i savetuje Kosovo u polju vladavine prava, uključujući i policiju, pravosuđe i carine, i zadržava izvesne izvršne odgovornosti.

Jula 2008., Komisija j organizovala donatorsku konferenciju za Kosovo, koja je rezultirala sa obećanih €1.2 milijardi, uključujući više od 500 miliona iz evropskog budžeta. Ukupno, EU i njene države članice obećale su skoro 800 miliona €. Komisija je već obavezala fondove koje je obećala I napravila vrlo dobar progres u ugovaranju PPI fondova. Kosovo nastavlja da bude korisnik finansijske pomoći EU-a preko Pretpristupnog instrumenta za pomoć, CARDS¹¹, instrumenta za stabilnost I ostalih inicijativa. Kosovo je dobilo prvu tranšu mkro-finansijske pomoći (30 miliona eura) u septembru. Druga tranša od 20 miliona avra nije isplaćena, pošto ključni uslovi za isplatu nisu ispunjeni pre isteka pomoći u decembru 2010.

---

⁸ GAC zaključci ref. 17169/09 od 8. decembra 2009.

⁹ Zajednička odluka saveta 2008/123/CFSP od 4. februara 2008, produžena. Poslednje produženje ističe 30. aprila 2011.

¹⁰ Zajednička odluka saveta 2008/124/CFSP od 4. februara 2008, produžena. Poslednje produženje ističe juna 2012.

¹¹ Pomoć zajednice za rekonstrukciju, razvoj i stabilizaciju.

U oktobru 2009., Komisija je usvojila obaveštenje Evropskog parlamenta i Saveta pod nazivom “Kosovo – na ispunjenju svoje evropske perspektive”¹². Cilj ovog obaveštenja je da sabere razvoje, identifikuje izazove Kosova na svom putu ka Evropi, potvrdi mere koje Kosovo treba da preduzme da bi umanjilo ove izazove, i da predloži evropske instrumente koji će pomoći Kosovu da ubrza svoj socijalno-ekonomski razvoj. U svom obaveštenju, Komisija je identifikovala ključne prioritete na kojima Kosovo treba da se fokusira u toku svoje EU reformne agende. Obaveštenje je potvrdilo da će fondovi PPI-a imati za cilj podršku u oblasti vladavine prava, reforme javne administracije i napore da se poboljša poslovno okruženje na Kosovu. Obaveštenje naglašava da će Komisija podržati inicijative koje su deo preporuka za finansijsku i tehničku pomoć. Ove inicijative predviđaju da Komisija krene napred u oblasti viza, trgovine, dijaloga o PSP-u i prekograničnoj saradnji. Ove oblasti poklapaju se sa sopstvenom evropskom agendom Kosova.

2.3. Naučene lekcije

Lekcije naučene iz iskustva u toku programa CARDS i IPA ukazuju na to da koordinacija donatora zahteva podršku. Trebalo bi da postoje jasne veze između razvoja i akcionih planova Kosova kao što su budžet i srednjeročni okvir troškova (SROT). Razvoj sektorskih strategija u ključnim sektorima bi trebalo da pomogne identifikaciji potreba i osigura relevantnost projekta. Pravilno planiranje i određivanje redosleda pomoći PPI-a nastavlja da bude važan faktor održivosti i vlasništva.

Sintetski izveštaj o projektima finansiranim od strane EU-a na Kosovu praćeni u periodu od 2009 – 2010 objavljen od strane spoljnih posmatrača u novembru 2010 pruža sažetu analizu individualnih projekata PPI u 2009. i 2010. Izveštaj pruža korisnu procenu uspešnosti PPI projekata na Kosovu i o njihovoj evoluciji do sada. Izveštaj zaključuje da je u toku 2010. opšti prosek uspešnosti projekata PPI-a poboljšan za 6%, i da je deo “vrlo dobrih” i “dobrih” projekata povećan za 9.5% u poređenju sa prethodnom godinom. Izveštaj pokazuje da je efektivnost projekata PPI posebno poboljšala. Izveštaj naglašava da su razlog tome bolji rezultati projekata njihove bolje upotrebljivosti od strane korisnika. Ovo potvrđuje da snažan akcenat koji je Komisija stavila na uticaj projekta i na konkretne rezultate, dobro funkcioniše. Izveštaj takođe potvrđuje da iako su projekti dobro ocenjeni po kriterijumu Relevantnosti i Kvaliteta dizajna, ovi kriterijumi zahtevaju veću pažnju. Ovo sugerise da je potrebno više napora kako u programiranju i izradi Opisa posla. Komisija uzima u obzir osnivanje mehanizma za preispitivanje u toku početka 2011.

Spoljašnji posmatrači su uglavnom procenili uticaj, ili prospekte uticaja projekata kod kojih se do sada nije mogao izmeriti uticaj, kao “dobar”. Kosovo još uvek treba da radi na tome. Pomoć PPI-a treba da se usredsredi na ograničen broj ključnih prioriteta, koje je potrebno blisko rasporediti u skladu sa evropskom reformskom agendom Kosova, kao i jače povezati sa predloženim sektorskim strategijama. Odabir projekata treba da reflektuje poboljšano planiranje, određivanje prioriteta i raspored, kao i bolju koordinaciju među donatorima. Mogućnost povezivanja ostalih donatora sa PPI menadžmentom u oblastima u kojima oni imaju uporednu prednost biće dalje istražena. Nakon donatorske konferencije u Briselu, održane jula 2008., vlasništvo Kosova nad PPI projektima treba pojačati, a koordinacija među donatorima treba da rezultira postepenim smanjenjem prisustva bilateralne pomoći i povećanim fokusom na efektivnost PPI sredstava.

Kako se Kosovo bude kretalo prema Evropi, harmonizacija sa evropskim standardima postajace važnija, administrativne i finansijske implikacije približavanje Kosova prema

¹² COM (2009) 5343 od 14. oktobra 2009.

acquis treba uzeti u obzir. Treba uzeti u obzir kapacitet apsorpsije administracije pri izradi programa koji će dozvoliti da se izvuče maksimalna korist od pružene pomoći, uključujući da razvije internih mehanizama procene institucionalog kapaciteta. Pravilno nadgledanje programa i projekata, kako od strane korisnika tako i Komisije, je ključni uslov koji garantuje željene rezultate ili usvaja aktivnosti okruženju koje se brzo razvija.

2.4. Konsultacije sa zainteresovanim stranama i donatorima

Evropska Komisija, korisnici PPI, države članice EU-a i ostali donatori, složili su se da postoji potreba za promenom pristupa u planiranju i programiranju pomoći preko PPI, npr. prelazak sa pristupa zasnovanom na projektu na pristup zasnovan sektoru ili programu. Komisija je aprila 2010., obavestila vlasti na Kosovu kao i države članice EU-a i ostale donatore prisutne na Kosovu o revidiranju svog pristupa planiranja i pozvale ostale zainteresovane strane da pošalju svoj input. U junu 2010., zainteresovane strane su pozvane da komentarišu prvi nacrt ovog DVIP. Zainteresovane strane su još jednom konsultovane u novembru 2010. Opšte gledano, ostale komentari zainteresovanih strana ilustrovali su širok sporazum u vezi sa budućim prioritetima PPI pomoći za Kosovo. Svi komentari, uključujući najpre kosovsku administraciju, kao i države članice EU-a i civilno društvo, su u potpunosti uzete u obzir u toku izrade ovog DVIP-a.

Kako bi se unapredili naponi Kosova i donator i istovremeno povećala efikasnost i uticaj programa na Kosovu, Vlada je odlučila da pokrene pristup zasnovan na sektoru pri planiranju i sprovođenju pomoći. Ministarstvo za evropske integracije i donator složili su se da osnuju mehanizam koji postavlja strukturu za interakciju između vlade Kosova na jednoj i donatora na drugoj strani. Ovaj mehanizam ima sledeće ciljeve:

- stvaranje foruma gde će kosovska administracija zajedno sa zajednicom donator odrediti prioriteta područja za pomoć u skladu sa EPAP, SROT i ostalim ključnim starečkim vladinim strategijama;
- unaprediti podršku aktivnostima za Kosovo među donatorima kao i izbeći preklapanje i / ili duplikaciju aktivnosti.;
- optimalno iskoristiti skromne resurse (kako ljudske tako i finansijske) koji su dostupni za i na Kosovu.

Kosovo je postavilo Platformu za upravljanje međunarдном pomoći uz podršku zajednice donator, posebno Evropske komisije i Sjedinjenih Država. Ova inicijativa ima za cilj poboljšanje upravljanja pomoći i koordinaciju, olakšavanje veza između donatorske pomoći i Akcionog plana za evropsko partnerstvo (APEP), poboljšanje usklađenosti sa Srednjoročnim okvirom troškova (SROT), smanjenje transakcijskih troškova u sakupljanju i izveštavanju o pomoći donator, poboljšanje usklađenosti donatorske pomoći sa vladinim sektornim strategijama, kao i pružanje poslednjih informacija u vezi sa trenutnim i planiranim aktivnostima pomoći.

Obaveštenje Evropske komisije o strategiji za proširenje glavni izazovi 2007-2008 kao i ostalih povezanih strateških dokumenata (2008, 2009 i 2010) naglašava važnost civilnog sektora i njegove mogućnosti da igra svoju ulogu u participativnoj demokratiji. "Civil Society Facility" (CSF) koje se finansira kako iz PPI multi-korisnika tako i IPA godišnjih programa, osnovano je sa ciljem da finansijski podrži civilno društvo na Kosovu. CSF uključuje kacije koje za cilj imaju da ojačaju slobodu izražavanja, što predstavlja osnovni preduslov za funkcionalnu demokratiju. Potrebno je uspostaviti adekvatan pravni okvir koji medijima dozvoljava da slobodno izveštavaju. Mreža šaltera za tehničku pomoć (TACSO) osnovana je i

za zapadni Balkan. Ova je mreža postala operativna u jesen 2009. Takođe uspostavljene su i Lokalne savetodavne grupe koje se sastoje od predstavnika EU delegacija, vlada, civilnog društva i ostalih donatora.

2.5. Odabrani prioriteti za pomoć EU-a

Zaključci izveštaja o napretku za 2010 z Kosovo potvrđuje da se Kosovo suočava sa velikim izazovima. Kosovo treba da postigne dalji napredak u osnivanju i konsolidaciji vladavine zakona i poboljšanju funkcionisanja i nezavisnosti svog pravosuđa. Potrebno je da uspostavi evidenciju u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, pranja novca, demonstriranjem konkretnih rezultata. Kosovo takođe treba da pojača kapacitet, nezavisnost i profesionalizam svoje javne administracije kao i da poboljša poslovno okruženje. Kosovo treba da supostavi održivo makro-ekonomsku i fiskalnu politiku. Potrebno je uspostaviti značajne reforme i investicije koje će omogućiti da se Kosovu da se nosi sa dugoročnim konkurentskim pritiskom i tržišnim snagama unutar evropske unije. Progres u usklađivanju Kosovskog zakonodavstva i policije sa evropskim standardima je mešovito. Pravni okvir je dalje razvijen u nekim oblastima dok je približavanje na niskom nivou u drugim. Sprovođenje evropskih standarda nastavlja da bude ograničeno.

Obaveštenje Komisije “Kosovo-na ispunjenju svoje evropske perspective”¹³ naglašava prioritete za Kosovo kako bi osiguralo napredak ka svojoj agendi evropskih reformi kako bi pomogla u tome. Komisija je predložila određeni broj mera koje će unaprediti odnos EU-a i Kosova. Predloženo je da se krene napred sa strukturisanim pristupom prema eventualnoj liberalizaciji viza, proširenim autonomnim tržišnim merama kao i predložiti directive za pregovaranje za tržišni sporazum kada Kosovo ispuni sve relevantne uslove, da traži mogućnost da Kosovo učestvuje u programima EU-a o kulturi i Evropi za građane, kao i njihovo udruživanje sa inicijativama EU-a u oblastima kao što su zapošljavanje, preduzetništvo, obrazovanje i mladi. Takođe je predloženo da EU nadogradi svoj politički dijalog sa Kosovom kao i proširenje oblasti finansijske pomoći EU-a Kosovu koja bi uključila i prekograničnu saradnju pod PPI komponenta II. Savet je pažljivo sagledao predloge koji imaju za cilj da instrumenti Zajednice koriste Kosovu i pomognu socijalno-ekonomski razvoj u skladu sa zaključcima Saveta od decembra 2007. i juna 2008. Savet je dao značaj merama povezanim za trgovinu i vize, bez predrasuda o poziciji o status država članica. Ohrabrio je Komisiju da se otvori prema učešću Kosova u programima Unije, integrišući Kosovo u e okvire ekonomskog nadgledanja, aktivišući drugu komponentu PPI-a, kao i pojačavajući proces dijaloga o stabilizaciji i pridruživanju. Na osnovu ovih zaključaka saveta za opšte poslove od 8. Decembra 2009¹⁴, Komisija je započela sa preduzimanjem ovih mera. Ipak, značajan progress će nastaviti da zavisi od napora koje Kosovo uloži u implementaciji agende evropskih reformi.

Ovim DVIP-om identifikovani su sledeći prioriteti za pomoć putem PPI sredstava.

Prvi prioritet je da se podrže naponi Kosova prema daljem napretku u uspostavljanju i konsolidaciji vladavine prava i prema poboljšanju funkcionisanja i nezavisnosti sudstva, uključujući borbu protiv korupcije, kao i protiv organizovanog kriminala, trgovine ljudima i drogama, krijumčarenja i pranja novca. Podrška će između ostalog uključiti obuku za policiju i sudstvo, povećaće kapacitet za raspodelu proaktivnih istraga (uključujući finansijske) kao i zaštitu svedoka. Napori bi trebalo da imaju za cilj podržavanje Kosova u napretku pri sprovođenju svoje strategije za liberalizaciju viza. Ne postoji jedinstvena sveobuhvatna

¹³ COM (2009) 5343 of 14 October 2009.

¹⁴ GAC conclusions ref. 17169/09 of 8 December 2009.

strategija ili pristup za sector vladavine prava. Ipak, postoji broj kompozitnih strategija i akcionih planova. Potrebno je sprovesti određeni broj reformi, koje EU treba podržati. Ova podrška treba da void do budućeg razvoja pristupa na ceo sector vladavine prava.

Drugi prioritet je da se podrže naponi Kosova da poboljša svoje poslovno okruženje, da rivuče investivije, stimuliše razvoj i stvaranje formalnih radnih mesta sto će osigurati da se socijalno-ekonomski razvoj Kosova nastavi. Napori će uglavnom biti vođeni zahtevima za poseban moguć sporazumom sa EU-om, i imaće za cilj da povećaju administrativne i tehničke kapacitete Kosova u ovoj oblasti. Ovi napori će se desiti u sklopu šireg okvira aktivnosti koje imaju za cilj podršku ekonomsko-socijalnomrazvoju Kosova i uklopiće se sa brojem kompozitnih sektorskih strategija, posebno u Kosovskoj industriji, malim i srednjim preduzećima i strategiji zapošljavanja. Ovaj drugi prioritet biće u skladu sa evropskom strategijom za pametan, održiv i inkluzivan rast (Evropa 2020).

Treći prioritet je podrška Kosovu u osiguranju pružanja javnih usluga za sve građane i uspostavljanju profesionalne, odgovorne, dostupne, predstavničke javne administracije bez političkog uticaja posebno preko podrške ažuriranoj strategiji za reforme javne administracije i akcionog plana, za koji je EU pomogla pri izradi.

3. GLAVNI SEKTORI ZA PODRŠKU EU-A ZA 2011-2013

PPI pomoć ima za cilj da podrži učešće Kosova u Procesu evropske unije za stabilizaciju i pridruživanje (SAP) za zapadni Balkan. Posebno, PPI bi trebalo da pomogne Kosovu u isunjenju evropske perspektive koja je zajednička sa ostalim delovima zapadnog Balkana. Pored obaveštenja o Kosovu iz 2009., i relevantnih zaključaka saveta, podrška PPI za period koji pokriva ovaj DVIP imaće za cilj vladavinu prava, ekonomiju, trgovinu i industriju, kao i reformu javne administracije. Kako dijalog o Stabilizaciji i pridruživanju tako i Evropsko partnerstvo nastaviće da pružaju okvir za pomoć PPI za Kosovo.

Pod pravosuđem i unutrašnjim poslovima, DVIP će se najpre fokusirati, ali ne isključivo, na ispunjenje uslova za liberalizaciju viza, što će biti potvrđeno u strategiji Kosova za liberalizaciju viza. Pored toga, DVIP će se fokusirati na pojačanje nezavisnosti i odgovornosti sudstva, podršku naporima Kosova na smanjenje duđine sudskih postupaka, kao i smanji broj nerešenih slučajeva, podrži napore Kosova da se bori protiv organizovanog kriminala, korupcije, pranja novca, i trgovine ljudima i drogama, pomoć u pripremi relevantnog zakonodavstva koje ima za cilj da zaštiti ugrođene grupe u kazneno popravnom sistemu i osnaživanje njihovog sprovođenja, podrška poboljšanju upravljanja podacima i razmenama među agencijama za sprovođenje zakona, i razvoj održive obuke.

Pod razvojem privatnog sektora DVIP će se najpre, ali ne isključivo, fokusirati na sprovođenje preporuka koje su u vezi sa potencijalnim trgovinskim sporazumom nakon misije pronalaženja činjenica od jula 2010. Pored toga, DVIP će imati za cilj da poboljša institucionalni i pravni okvir za mala i srednja preduzeća i razvoj javnih usluga za preduzeća kao i poboljšanje javne nabavke i politika konkurencije. DVIP će dalje pomoći Kosovu da adresuje ostale izazove identifikovane od strane gore spomenute misije pronalaženja činjenica ili ostalih pitanja koja su trenutno relevantna za moguć trgovinski sporazum.

Pod reformom javne administracije, DVIP će se najpre, ali ne isključivo, fokusirati na sprovođenje preporuka funkcionalne revizije kosovske javne administracije. Pored toga, DVIP će imati za cilj da poveća nezavisnost javne administracije, poboljšati efikasnost i efektivnost javne administracije kako na centralnom tako i na lokalnom nivou, sposobnom da sustigne izazove evropske integracije, poboljša sisteme finansijskog upravljanja u cilju poboljšanja

kontrole javnih finansija, pojačanje kontrole i nadzornih organa u sklopu javne administracije, kao i poboljša produkciju statističkih podataka u svim oblastima u skladu sa uslovima EU-a.

PPI može finansirati akcije koje spadaju izvan javnih sektora kao što su, ali nisu ograničeni, na: i) identifikaciju i pripremu programa sektora / projekata; ii) *acquis* povezane akcije koje treba usvojiti / sprovesti na osnovu uspostavljenog rasporeda (npr. okvira za pregorvaranje ili NPAA); iii) učešće u programima Unije u kojima Kosovo ima pravo učešća ako nisu uključene u jedan od gore izabranih sektora; iv) podrška merama za sprovođenje, nadgledanje i reviziju PPI programa; (v) podrška dijalogu o praktičnim pitanjima između Kosova i Srbije; (vi) kao i investicija.

U skladu sa strategijom Evropa 2020, Kosovo takođe treba da osigura da su izazovi povezani sa klimatskim promenama adresovani, posebno smanjenje intenziteta emisije u toku ekonomskog razvoja. Cilj smanjenja emisije efekta staklene bašte biće uzet u obzir u svim relevantnim sektorima ovog DVIP-a, posebno u sektoru transporta, energije, životne sredine i poljoprivrede. Projekti koji podržavaju ranije zatvaranje termo-elektrane Kosovo A doprineće ostvarivanju ovog cilja. Pored toga, sva finansijska pomoć moraće da ispuni principe održivog razvoja i ispuniće uslove relevantnih *acquis* EU-a u vezi sa životnom sredinom i klimom, kao i direktivama za ptice i staništa.

Kako bi pomogli uvođenje pristupa zasnovanog na sektoru na Kosovu, finansijska pomoć E biti usmerena kako bi pomogla izradi novih zajedničkih modaliteta, čega će glavni cilj biti pojačanje podsticaja vladinih donator za korišćenje ovih sistema. Ovaj posao će biti obavljen u bliskoj saradnji sa ostalim donatorima prisutnim na Kosovu.

U skladu sa preporukama ELARG strategije iz 2010., borba protiv korupcije predstavlja ključni izazov za većinu zemalja u procesu proširenja. Konkretni rezultati i dosadašnje kredibilno iskustvo u borbi protiv korupcije su važni elementi za napredak u fazama procesa pridruživanja u EU. Finansijska pomoć će posvetiti posebnu pažnju ovom aspektu, pošto korupcija ostaje relevantan problem u mnogim oblastima, na kom je potrebno raditi.

Jednake prilike i non-diskriminacija biće poštovane u smislu jednakosti polova u fazi programiranja i sprovođenja, posebno u programima ekonomsko-socijalne pomoći. Problemi osoba koje pripadaju manjinskim zajednicama i ugroženim grupama biće reflektovani u svim aktivnostima programiranim pod PPI, posebno kada se to odnosi na javni sektor, zakonodavna pitanja i socijalno-ekonomski razvoj.

Trentni Više-godišnji indikativni finansijski okvir od 2011-2013¹⁵ dodeljuje dodatnih €212.4 miliona na Kosovo. Pod direktnom upravom Kancelarije za vezu Evropske komisije u Prištini, Kosovo je potiglo značajan napredak u sprovođenju PPI procesa.

Podrška PPI za period pokriven ovim DVIP-om biće usredsređena na vladavinu prava, ekonomiju, trgovinu i industriju, i reforme javne administracije, na sledeći način:

---

¹⁵ COM (2009) 543 of 14 October 2009.

Indikativna finansijska raspodela po sektoru (€ milion)			
2011-2013	<i>Period 2007 - 2010¹⁶</i>	<i>Period 2011 - 2013</i>	
Sektor 1: Pravosuđe i unutrašnji poslovi	78.50 (18.46%)	61.09	30 %
Sektor 2: Razvoj privatnog sektora	192.93 (45.38 %)	97.75	48 %
Sektor 3: Reforma javne administracije	106.22 (24.98%)	20.35	10 %
Sektor 4: Ostalo	47.55 (11.18%)	24.42	12 %
UKUPNO	425.20	203.61	100%

Finansijska pomoć biće sprovedena preko relevantnih PPI komponenti na sledeći način:

U milionima €

Komponenta	2011	2012	2013
I pomoć u tranziciji i izgradnja institucija	65.83	67.07	70.71
II Preko-granična saradnja ¹	2.87	2.93	2.99
UKUPNO	68.70	70.00	73.70

⁽¹⁾ Komponenta II PPI-a, preko-granična saradnja, su deo posebnog DVIP-a.

Finansijske raspodele su indikativne i mogu varirati na osnovu aktuelnih finansijskih potreba identifikovanih u vreme programiranja.

3.1. Pravosuđe i unutrašnja pitanja (fokus na liberalizaciju viza i sudstvo)

3.1.1. Opis sektora

Vladavina prava je ključni prioritet za Kosovo koji je potrebno adresirati nap utu Kosova ka evropskoj uniji. Vladavina prava je preduslov za dobro upravljanje, funkcionalnu javnu administraciju i socijalno-ekonomski razvoj. Naponi Kosova da poboljša vladavinu prava u period od 2011-2013 treba pojačati u cilju prospekta liberalizacije viza kao njihovu fokalnu tačku. Strategija Kosova za liberalizaciju viza određuje repere koji imaju za cilj merenje napretka u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova. Mandat misije EULEX-a produžen je do juna 2012. EULEX će nastaviti da obučava, nadgleda i savetuje Kosovo u reformama u oblasti vladavine prava, policije u carine. EULEX će nastaviti da obavlja i izvršne funkcije. Kosovo će morati razvoje u *acquis* i evropskim standardima, u nečem što će biti jedna od najdinamičnijih oblasti u stvaranju politika u doglednoj budućnosti. Kosovo će morati da očekuje i usvoji promene u toku kako u zakonodavstvu tako i u praksi.

¹⁶ Razlika u procentima između 2007-2010 i 2011-2013 je razlog razlikama u kategorizaciji, koje komplikuju usklađivanje projekata finansiranih od strane prethodnih programa sa tri plus jednim strateškim sektorom identifikovanim od strane DVIP-a.

Proces reformi u pravosuđu je započeo sa usvajanjem četiri reforme o zakonima o sudovima, sudskom savetu, tužilačkom savetu i tužilaštvu. Treba se nacrtati planovi za implementaciju ovih reformi i da se dodele izvori. Provera sudija i tužilaca je završena. Skoro 340 sudija i tužilaca je imenovano od strane predsednika u pozicijama svih pravosudnih nivoa. Ovo uključuje i imenovanje lokalnih članova Sudskog saveta Kosova koji su odabrali predsednika saveta. Nakon polaganja pravosudnog ispita, prve perspektivne sudije i tužioci su diplomirali u Sudskom institutu Kosova, u decembru 2009. godine. međutim, bilo je slučajeva političke umešanosti u sudskom sistemu, naročito u postupku ponovnog imenovanja sudija u tužilaca. Postoji još uvek priličan broj nerešenih predmeta, posebno u građanskim pitanjima, uključujući imovinsko pravo. Kosovske institucije trebaju pridati značajnu vrednost kako bi podržali istraživanja i sudsku pratnju ratnih zločina. Kako bi implementirali sudske reforme potrebno je pripremiti se i dodeliti izvore. Kosovo se još uvek nalazi u ranoj fazi adresiranja prioriteta na području pravde.

Treba se ispuniti nekoliko kriterijuma kako bi se pokrenuli ka liberalizaciji viza. Jedna zabrinutost je sigurnost dokumenata i valjano funkcionisanje postupaka u vezi civilnog statusa. Zbog prekida civilnog statusa/sistema civilne registracije prouzrokovanog 1999. godine zbog konflikta veliki broj matičnih knjiga rođenih, matičnih knjiga umrlih i matičnih knjiga venčanih su uništene ili uzete. Matične knjige su baza izdavanja ličnih/dokaznih dokumenata i postoji opasnost da službena dokumenta kao što je Kosovski pasoš sadrže pogrešne podatke. Baze podataka Opštinskih civilnih statusa širom Kosova nisu međusobno povezane. S toga, neka zakonodavstva (usvajanje izmena zakona civilnog statusa, identifikacije kao i putnih isprava, uključujući relevantne implementirana uputstva), kvalitet podataka civilnog statusa, i funkcionisanje kancelarija civilnog statusa se trebaju poboljšati.

Granice Kosova su pozorne i nisu u potpunosti sigurne. Sever predstavlja poseban izazov. Nedostatak potpune operacije carina i policije u ovom području sprečava efektivnu borbu protiv organizovanog kriminala. Saradnja između organa koji su uključeni u upravljanju granica je nedovoljna. Kosovo treba osigurati da IT sistem kontrole granica i monitorisanje bude u skladu sa standardima EU. Kosovo je tek započelo sa adresiranjem prioriteta u odnosu na politiku viza i upravljanjem granicama. Kosovo treba započeti sa razvijanjem usklađenosti politika viza u skladu sa Evropskim standardima.

Dok ne bude sveobuhvatna strategija sektora ili pristup u ovoj oblasti, postojaće nekoliko kompozitnih strategija. Oni se dotiču sa Integrisanim upravljanjem granica, borbom protiv korupcije, borbom protiv terorizma, narkotika, organizovanog kriminala, sprečavanjem kriminala, kontrolom i skupljanju malih i laganih oružanja, trgovinom roblja, migracijom, reintegracijom i vaznom liberalizacijom. Još uvek je potreban broj ključnih reformi, koje EU treba podržati. Ova podrška može dovesti do budućeg razvoja sektora pristupa, moguće pod okriljem Zajedničkog odbora za koordinaciju vladavine su-predsedavazamenik premijera i Šef misije EULEX-a.

Što se tiče koordinacije donatora sektor Radne grupe za vladavinu prava je identifikovan kao ključ koordinacione grupe. Eulex će preuzeti vodstvo na sektorom. Radne grupe pod-sektora na tehničkom nivou će se osnovati i one će se biti fokusirane na pravosuđu, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, vize, azil, upravljanje granicama, carina i policije. Dana 9. Marta 2010 godine, održan je prvi sastanak vladavine prava za koordinaciju donatora sektora Radne grupe. Sve Kosovske institucije i predstavnici donatorske zajednice, uključujući i EULEX, formalno su se složili sa novo- predloženih strukturom sektorska za koordinaciju donatora i naredni koraci napora koordinacija na SSVG nivou. Kosovske vlasti su predstavljene od strane sledećih institucije: Ministarstvo za evropske integracije, Ministarstvo

pravde , Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo ekonomije i finansija , Kosovska Carina, Sudski savet Kosova , Sudski Institut Kosova i propisni savet o javnim nabavkama

3.1.2. Prethodna i tekuća asistencija (EU i ostalih donatora)

Pomoć EU već aktivno podržava vladavinu prava na Kosovu. U okviru napredak ka otvaranju liberalizacije viza, što uključuje podršku napredaka readmisije, i pitanja migracija i azila. Pomoć EU je takođe pomogla u poboljšanju bezbednosti Kosovskih granica, uključujući politike integrisanog upravljanja granicama (IUG), poboljšanja efikasnosti prelaza ljudi i dobara preko granica, unapređivanje poštovanja EU standarda ljudskih prava, borbe protiv pograničnog kriminala i sprovođenje zakona koji se odnose na upravljanje granica Kosova. Borba protiv organizovanog kriminala i pranja novca je jedna od prioritarnih oblasti Evropske unije. EU je podržala proveru kosovskih sudija i tužilaca, kao deo napora za pomoć Kosova kako bi unapredio integritet osoba koje rade u pravosuđu. EU takođe podržava reformu sistema pravnog obrazovanja, jača administrativnu, političku i pravnu izradu kapaciteta Ministarstva pravde. EU pomaže da se smanji broj nedovršenih predmeta u sudovima uspostavljanjem mehanizama za alternativno rešavanje sporova, uvođenje arbitrarnih postupaka i povećanje performansi probnog rad i korekcije usluge. EU je su-finansira proširenje i unapređenje ključnih sudskih zgrada na Kosovu, i pruža pravosuđu odgovarajuće i adekvatne prostorije. Kosovsko Ministarstvo pravde je iskoristilo podršku EU kako bi pomogla u bolje radilo na maloletničkom pravosuđu i boljem izvršenju sudskih naloga. Projekat podržava antikorupcijone institucije Kosova u cilju razvoja i sprovođenju antikorupcijske politike i pravnog okvira. Prethodna i trenutna pomoć EU približno iznosi 90 miliona € .

Ključne zainteresovane strane i važni učesnici, osim Komisije u sektoru vladavine prava su EULEKS-a, Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), Ministarstvo pravde SAD ,Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC), Organizacija za bezbednost i saradnju u Evropi (OEBS) ,Odeljenja za međunarodni razvoj (DFID), Program ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit (GTZ).

3.1.3. Ciljevi sektora za Evropsku podršku za naredne tri godine

Kao što je potvrđeno zaključcima Savet za opšte poslove decembra 2009. godine, države članice EU su se slažu da građani Kosova treba da idu dalje u prednostima približavanja EU, uključujući i mogućnost da putuju bez viza u EU. To je moguće samo ako Kosovo može da osigura da su relevantne reforme sprovedene i da se poštuju pravila i postupci kao bi se minimizirala odgovarajuća bezbednost rizika za zemlje članice EU. Polazna tačka za ovih reformi je pravilno funkcionisanje readmisije aranžmana. Kosovo treba prilagoditi svoje zakonodavstvo, ojača upravni kapaciteta za proces readmisije zahteva i sprovede efikasnu strategiju reintegracije. Takođe treba unaprediti bezbednost svojih granica i sigurno upravljanje matičnih knjiga i izdavanja dokumenata.

Kosovo želi da ide napred sa strukturnim pristupom kako bi približili građane Kosova bliže EU putem dijaloga o vizama sa perspektivom eventualne liberalizacije viza nakon što se preuzmu neophodne reforme. Komisija će redovno nastaviti da procenjuje napredak Kosova u sprovođenju neophodnih mera za ispunjavanje uslova za liberalizaciju viza, između ostalog, ocenu misija država članica i Komisije veštaka. Komisija će podržati Kosovo u realizaciji njegove strategije kroz tehničku i finansijsku pomoć. Pored toga, u širem okviru vladavine prava i kao posledica EULEX aktivnosti, Komisija će istražiti mogućnost uključivanja

Kosova u pravosudnoj saradnji inicijative na regionalnom nivou, uključujući i mogućnost asocijacije saradnje Kosova sa Europolom, Eurojust i Frontek, koji se ispituje¹⁷.

U periodu 2011-2013, pomoć EU u oblasti vladavine prava se pre svega treba fokusirati na strateške uslove za liberalizaciju viza. Ovo će osigurati dovoljan nivo vlasništva, uzimajući u obzir često ponavljanje Kosovske želje pridruživanja ostatku regiona u bezvizni režim za svoje građane. Uslovi se odnose se na sigurnost dokumenata (pasoša/putnih isprava, lične karte i odgajivača dokumenata); ilegalna migracija, uključujući readmisiju (granica/granice upravljanje, političkog azila, upravljanje migracije); javni red i bezbednost (borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, pravosudna saradnja u krivičnim pitanjima, koordinacija saradnje zakona, zaštita podataka), i vanjski odnosi (slobodno kretanje građana, uslovi i postupak za izdavanje ličnih dokumenata, građanska prava, uključujući prava pripadnika manjinskih grupa). Napori Kosova će imati za cilj ispunjavanje zahteva na sveobuhvatan način, i biće fokusirani na potrebe u širem kontekstu vladavine prava.

Cilj pomoći EU će biti podržavanje napredaka u širem okviru reforme pravosuđa. Ovo će pomoći da se osiguraju usvojeni zakoni i sprovede mera kvaliteta i materijalni napredak, kao što potvrđuju i procene od strane EULEKS-a. Pokazatelji uključuju broj uspešno pokrenutih i zaključenih istraga, razvoj upisivanja presuda, smanje nedovršenih predmeta, kao i povećanje uspešnih disciplinskih istraga u policiji i pravosuđu, kao i u javnoj upravi.

Napredak će se meriti u odnosu na indikatore uključene u vladavinu prava kompozitnog područja strategije. Kosovo treba nastaviti široku podršku koja je pružena u poboljšanju integrisanog upravljanja granicom, ali se naglasak treba promeniti. Fokus pomoći EU treba da se fokusira na izgradnju i proširenju osnovnih sposobnosti i veština pogranične policije. To će biti važno kako bi se pružila pomoć Kosovu da ostane u toku regionalne dimenzije i sprečava diskriminaciju državljana trećih zemalja. Biće potrebna Opreme nabavke kako bi se pomoglo obezbeđenje zelene granice.

Borba Kosova protiv organizovanog kriminala će između ostalog morati da se fokusira na izgradnju sopstvenih kapaciteta za borbu protiv pranja novca. Nove inicijative bi trebale da imaju za cilj pomoć obuke i opremanja relevantnih institucija u Kosovskoj administraciji u okviru prenosa nadležnosti sa EULEX na Kosovsku administraciju. Trgovina drogom će morati da se reši uz pomoć EU. Buduća pomoći će trebati da bude fokusirana na izgradnju kapaciteta za istraživanje i vršenje pogranične operacije. Kapaciteti Kosova za uključivanje u međunarodnu pravnu saradnju je od suštinskog značaja u borbi protiv pograničnog organizovanog kriminala. Ovo će zahtevati pomoć od strane EU za fondaciju odgovarajuće obuke, opremu i bezbedne prostorije. Uspeh borbe protiv organizovanog kriminala na Kosovu zavisi od blagovremene razmene informacija. Međutim, u isto vreme lični podaci se treba zaštititi kako bi se poštovali standardi EU. Kosovo je usvojilo zakone o zaštiti podataka u aprilu 2010. godine i biće potrebna pomoć u njihovom sprovođenju. Ovo će verovatno uključiti temeljnu reviziju javne uprave. Sistemi i procedure se treba postaviti na mesto za zaštitu podataka u javnoj upravi, kao i privatni sektor, koji će biti pod nadzorom agencije, koja se tek treba uspostaviti. Relevantno osoblje će morati da budu trenirano, na svim nivoima, kao i šira javnost će morati da budu svesna svojih prava.

---

¹⁷ Europol: Article- 42 of the Europol Convention and the Council Act of 3 November 1998; Eurojust: Article 26a of Decision 2002/187/EC as amended; Frontex: Article 14 of Council Regulation (EC) No 2007/2004 as amended by Regulation (EC) No 863/2007.

Borba protiv korupcije u javnom i privatnom sektoru će ostati glavni cilj Kosova u bliskoj budućnosti. Što se tiče pomoći EU, pratnja aktivnosti koje proizlaze iz projekta tehničke pomoći se trebaju razviti. Relevantni pravni okvir se treba dovršiti i uskladiti sa Evropskim standardima. Njegovo sprovođenje se treba monitorisati. Pratnja se treba fokusirati na individualne pod-sektore, uključujući korupciju u policiji, pravosuđu, zdravstvu, obrazovanju itd. Proces u ovim oblastima ima direktan uticaj na budućnost liberalizacije viza.

Na kraju, razvijanje šireg okvira koji podržava vladavinu prava na Kosovu zavisi će od uspešne reforme pravosuđa u celini. Takođe se treba fokusirati na implementaciju ključnog zakonodavstva, uključujući Zakon o sudskom savetu Kosova, Tužilačkom savetu Kosova, Sudovima i Tužilaštvima, uključujući buduće izmene ovih zakona koje će se doneti smislu struktura i procesa. Potrebna je pomoć EU u podršci ovog ključnog procesa, uključujući izgradnju kapaciteta, monitorisanje, razvoj upravne strukture i implementacija zakonodavstva u prameni. Isto se odnosi na reforme Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku.

Ukratko, celokupan cilj IPA asistencija u sledeće tri godine je podrška napora Kosovskih institucija u ispunjenju uslova za liberalizaciju viza postavljene u okviru opšteg cilja za implementaciju vladavine prava ojačanjem pravosuđa, promovisanje integriteta institucija, borba protiv različite vrste kriminala i pridruživanjem i implementacijom *acquis*. Posebno, u fokusu će biti ojačanje pravosudnog sistema i njihova protiv organizovanog kriminala i korupcije i na podršci policijskih reformi. Pomoć EU će se izgraditi na blisko koordinirati sa aktivnostima sprovedenih od strane EUŽLEX-a koji je glavni donator u ovom sektoru.

Vrste indikatora za merenje razvoja ovih ciljeva obuhvata:

- Postizanja odmernica za liberalizaciju viza od strane Kosova;
- Smanjivanje trajanja sudskih postupaka i smanjivanje nerešenih predmeta;
- Osnivanje efektivne organizacije pravosuđa, posebno unapređenog sistema za menadžment sudova, uključujući nadležne i efektivne sudske veštace, adekvatan unutrašnji postupak efektivna upotreba alternativa mehanizama rešavanja sporova;
- Broj uspešnih progona predmeta organizovanog kriminala, korupcije, pranja novca i trgovinom roblja ni narkotika.;
- Broj obuka (i broj obučениh učesnika) za sprovođenje zakona i sudstva;
- Povećani povraćenih iznos koji proizlazi od kriminala;
- Dovršavanje zakonodavnog okvira, uključujući, inter alia, ne diskriminacija između različitih etničkih grupa i jednako tretiranje;
- Glavno pravilo strategija (npr. Strategija protiv organizovanog kriminala i borbe protiv korupcije) sprovedeno standarda i rasporeda, osigurano odgovarajuće monitorisanje;
- Radni uslovi i infrastruktura unapređenog, modernog i poboljšanog Kosovskog sudstva;
- Povećano zakonodavstvo u skladu sa Evropskim standardima i *acquis*;
- Povećanje brzine, pro-aktivnosti, efikasnosti i efektivnosti u sakupljanju inteligencije (uključujući finansijske) i obrada od strane službenika Kosovske policije.

Sve aktivnosti će biti uzete u obzir i biće programirane unutar okvira aktivnosti projekta EULEX-a.

3.2. Razvitak privatnog sektora (fokus na trgovinsku i buznis sredinu)

3.2.1. Opis sektora

Do 31. decembra 2010. Godine, Kosovo je dobilo u korist od anonimnih trgovinskih mera, koje su se dogodile putem bezcaričnog izvoza industrijskih proizvoda u EU. U februaru 2010. godine, Komisija je predložila njihov produžetak do 20215. Godine. Kosovo je već sprovedo svoje prve korake u ekonomskim integracijama te je postao član Sporazuma Centralno Evropskog slobodne trgovine (CESST) od 2006. Godine. UNMIK je potpisao sporazum u ime Kosova. Cilj sporazuma je da ujedini, pojednostavi i modernišve veze tržišta među strankama. Obim sporazuma je bio proširenje koje obuhvata poljoprivredne proizvode, ipak relevantan protokol potpisivanja sviju stranaka je još uvek na čekanju. Takođe je predviđen Sekretarijat zajedničkog odbora, koji podržava posao CESST-e.

Napori Kosova o povećanju kapaciteta trgovine, poboljšava sredinu biznisa i osigurava da njegovi uzastopni društveno-ekonomski razvoji budu predvođeni od svoje priprema za moguće buduće tržišne sporazume pregovora sa EU. Komisija je poslala misiju za utvrđivanje činjenica trgovine na Kosovu u junu 2010. godine. Misija je ocenila spremnost Kosova za integraciju i provođenje sporazuma trgovine, i identifikovala mere koje Kosovo treba preuzeti kako bi se osigurao progres. Pronalasci misije će predvoditi inicijative Kosova koje će e sprovedi povodom ovoga. Oni će biti glavani faktor u određivanju obima i preračunavanje vremena IPA podrške ovom sektoru.

Kosovo ima nekoliko strategija koje utiču na trgovinu, biznis sredinu i konkurenciju. Međutim, one bi bile bolje fokusirane i poklopljene u mestu. Pronalaženja misije pronalaženja činjenica će obuhvatati akcioni plan koji će obezbediti ciljne i sporedne radnje čiji će biti osiguranje praćenja posebnih preporuka. U 2009. Godine, Ministarstvo industrije i trgovine Kosova je usvojilo Strategiju trgovine Kosova. Ministarstvo je takođe pripremiilo tehnički dokument o strategiji Kosovske industrije. Ono radi na strategijama za mala i srednja preduzeća. U 2010. Godini, Vlada Kosova je usvojila Održivu strategiju zaposlenja i Program razvoja koji je doprinela Komisija. Vlada Kosova je usvojila strategiju o intelektualnog imovini 2010-2014 u junu 2010. Godine, čiji je cilj ojačanje kapaciteta Kancelarije intelektualne imovine i pripremi ključno zakonodavstvo u oblasti zaštitnog znaka, autorskih prava i industrijskog dizajna. Kosovo treba da osnuje Državni savet intelektualne imovine. U oblastima slobodnog kretanja dobara, Kosovo namerava da usvoji Strategiju za Razvoj infrastrukture metrologije.

Kosovo se unapređuje u brojnim oblastima. Namerava usvojiti zakonodavstvo u odbrani konkurencije i državne pomoći, i osnivanje kancelarija odgovorne za poboljšanje i monitorisanje državne pomoći. Kosovo želi da ojača svoje upravne kapacitete u oblasti zaštite korisnika. Novi zakon o javnim nabavkama je usvojen u oktobru 2010. Godine, koji će biti praćen povećanjem kapaciteta relevantnih institucija. To će povećati njihovu nezavisnost. Kosovo je u procesu osnivanja jedinstvenih prodavnica koje će snabdeti zasnivanje novih biznisa i privući investicije.

Razvijanje funkcionalnog ekonomskog tržišta u smislu finansijskog osnova je jedan od prioriteta Vlade Kosova. Do kraja, Ministarstvo za Evropske integracije je stvorilo Sektor radnih grupa (SRG) ekonomije/tržišta i sektor industrije sa pratećim sektorima: Privatizacija i javno privatno parnterstvo (PJPP), Konkurenciju i unutrašnje tržište, razvijanje privatnog

sektora i malih i srednjih preduzeća (MSP) i regionalni ekonomski razvoj. Privi sastanak je održan u martu 2010. Godine. Institucije Kosova i predstavnici donatora su se formalno sporazumele sa novo predloženom strukturom sektora za koordinaciju donatora i sledeći koraci o koordinacionim naporima na nivou MSP. Organi Kosova predstavljeni od strane sledećih institucija: Ministarstvo za Evropske integracija, ministarstva industrije i tržišta, ministarstvo ekonomije i financija, Kosovska agencija za privatizaciju, ministarstvo javne uprave, i agencija javne nabavke, i Kosovska komisija za konkurenciju. Povećanje privatnog biznisa i zapošljavanja je ključna komponenta Kosovskog društveno-ekonomskog razvoja ali ovaj fokus će se nastaviti ruku pod ruku sa podrškom na efektivnoj društvenoj uključenosti svih grupa i zajednica.

3.2.2. Prethodna i tekuća pomoć (EU i ostali donatori)

Znatna podrška EU je data u razvoju Kosovske ekonomije. Ovo obuhvata više-godišnji program koji podržava EU regionalni pristup ekonomskog razvoja na Kosovu, uključujući osnivanje i stupanju na snagu pet regionalnih agencija za razvoj i finansijsku pomoć kriz vezne šeme dodeljivanja malim obimima regionalnih društveno-ekonomskih projekata. EU je takođe doprinela pokretanju menadžmentskih i savetovanih usluga. EU je financirala razvoj pomoćne ekonomske sredine za sve zajednice na Kosovu putem poboljšanja menedžmenta i operacionih kapaciteta Ministarstva Trgovine i industrije, Agencije za promociju investicija i nove kancelarije za industrijsku imovinu i kancelariju za autorska prava. EU je podržala naslednike Kosovske agencije poverilaca kako bi se nastavilo sa procesom privatizacije i likvidacije. EU je podržala povećanje preduzeće i staranje poslova putem tehničke i savetodavne podrške MSP. Posebna pomoć EU je fokusirana na razvoj lokalnih preduzeća i stvaranje zapošljavanja u severnim Kosovskim opštinama, ublažavanje siromaštva u nekoliko marginalnih opština u nepovoljnim manjinskim oblastima. Prethodna i tekuća pomoć EU u ovim oblastima iznosi je približno €30 miliona.

Aktivnosti pod ovim sektorom su blisko vezane sa aktivnostima pravne domaćim poslovima I sektoru javnih reformi, pošto je ekonomski razvoj direktno vezan za dostupnost odgovarajućih funkcionalnih pravnih okvira za sprovođenje biznisa.

Ključne zainteresovane strane i važne uloge u sektoru ekonomije i trgovine sem Komisije su Svetska banka, Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), USAID, DANIDA, GTZ, DFID, UNDP, EBRD, SIDA, and Norwegian Aid.

3.2.3. Ciljevi sektora za podršku EU u naredne tri godine

Trgovina i kapacitet za trgovinu su od suštinske važnosti za Kosovo da privuče investicije, da stimuliše rast i osigura njegov društveno-ekonomski razvoj. EU igra značajnu ulogu u tome. To je glavni trgovinski partner na Kosovu, u rangu sa CEFTA partnerima. Kosovski dugoročni ekonomski razvoj zahteva suštinsku perspektivu da bude održiv, što može biti samo preko trgovinskog sporazuma. Međutim, značajan napredak je potreban pre nego što Kosovo može imati koristi od trgovinskog sporazuma. Stabilniji i predvidljiviji pravni okvir za investitore i operatere tržišta zahteva napredak Kosova o pravima intelektualne svojine, konkurencije, standarda poštovanja i administrativne saradnje. To zahteva da Kosovo napreduje sa svojim reformama u svim oblastima koje utiču na unutrašnje tržište, uključujući i administrativne kapacitete. Kosovo treba da bude u stanju da sprovede efikasnu politiku trgovine i upravlja svojim granicama. Kosovska preduzeća moraju biti u stanju da imaju koristi od mogućnosti sporazumne ponude i biti u stanju da izdrže povećani pritisak konkurencije koji će uslediti.

Komisija je ocenila napredak Kosova u oblastima najrelevantnijim za trgovinski sporazum. Kosovo je podnelo odgovor na trgovinu u vezi upitnika Komisije u aprilu, SAPD sektor sastanka o trgovini i unutrašnjem tržište održano je u maju i Komisija je organizovala misiju trgovine za utvrđivanje činjenica na Kosovu u julu 2010. Rezultati ovih inicijativa će voditi identifikaciju mera za koje će podrška IPA-e biti razmatrana. Pored preduzimanja mera neposrednog značaja za potencijalni trgovinski sporazum, Kosovo će morati da primeni održivu makroekonomsku politiku. IPA će biti mobilisana da pomogne Kosovu da uputi zalihe ponuda ograničenja kao što su slaba infrastruktura, nestašica energije, pristup kapitalu i nizak nivo veštine.

U okviru Evropske strategije za pametan, održiv i sveobuhvatan razvoj (Evropa 2020), IPA je tu da podrži aktivnosti čiji je cilj da se poboljša konkurentnost privrede na Kosovu, poveća produktivnost i snaga svog izvoznog sektora, unapređenje veština nivoa i izgleda za zapošljavanje njene radne snage, posebno poboljšanja performansa sistema obrazovanja i olakšavanje prelazka iz obrazovanja na zapošljavanje, ulazak mladih na tržište rada i da podrži njihove veštine postavljene kroz podršku za pitanja kao što su neformalno učenje, učešće, volontiranje i pokretljivost modernizuje svoju fizičku infrastrukturu podrške na održiv način i ohrabruje privatne investicije.

Podrška za mala i srednja preduzeća treba da bude poboljšana kako bi se obezbedilo podsticanje za preduzetništvo, stimulisanje inovacija i da se transformišu neformalne preduzetničke aktivnosti u formalna preduzeća. Kosovo bi imlo koristi od programa čiji je cilj da se podigne konkurentnost njene privrede, fokusirajući se na usvajanje novih tehnologija, povećanje produktivnosti i lanca vrednosti proizvodnje, smanjenja troškova rada i stvaranja radnih mesta. Takvi programi bi trebalo da pomognu povećanju transparentnosti poslovnih propisa, uključujući i licence, dozvole i sertifikate, kao i efikasan i nezavisan nadzor, i ponude podrške za umrežavanje inicijative. Kosovo takođe treba da napravi dalji napredak sa privatizacijom. Kosovo bi imalo koristi od daljeg razvoja mikro-finansijskih institucija za podršku malim preduzećima u sektorima sa potencijalom za rast, uključujući i poljoprivredu i ruralni razvoj, unapređenje poljoprivrednih prehrambenih objekata i uvođenje zahteva EU o bezbednosti hrane i sistema kvaliteta, male proizvodnje i urbane usluge. Osim kapaciteta, Kosovo bi iskoristilo prednost povećanja ulaganja u istraživanja i inovacije i kapitalne investicije.

EU je finansirala studiju o troškovima dekomisije (izuzetno zagađenje) Kosovske elektrana A, u skladu sa безусловnom posvećenošću Premijera da se ova fabrika zatvori do 2015. Studija identifikuje montiran proces akcija, i Kosovo treba da sprovede potrebne prateće mere u skladu sa rokom 2015, EU će finansirati neke od prvih faza u procesu dekomisije.

U poljoprivredi i bezbednosti hrane, EU će nastaviti da pomaže Kosovu da ispuni standarde EU i samim tim razvija svoje izvozne potencijale / uvoz potencijalnih zamena istovremeno pomaže Kosovskoj ruralnoj ekonomiji. Mere koje se mogu predvideti su nastavak podrške za jačanje administrativnih kapaciteta Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, podrške poljoprivrednim ustanovama, planiranju i izgradnji izvodjenja prve Kosovske fabrika (mera koja će pomoći Kosovu da ispuni standarde EU kada je rec i o bezbednosti hrane i životne sredine), opremanja Kosovskih laboratorija za bezbednost hrane, pomoći razvoj svoje organske poljoprivredne inspekcije i sertifikacije, registra poljoprivrednih prehrambenih objekata i informacionog sistema za registraciju životinja na Kosovu i sistema kretanja. EU će takođe nastaviti da finansira projekte koji će pomoći poboljšanju Kosovskog okruženje (naročito vode, otpada i kvaliteta vazduha) da nadoknadi izuzetno nisko finansiranje ovog sektora koje se dobija od Kosovskog budžeta.

Sve u svemu, opšti cilj pomoći IPA-e u naredne tri godine biće da podržava Kosovo u naporima da unapredi svoje poslovno okruženje, da privuče investicije, stimuliše rast i da se osigura da Kosovo može da nastavi društveno-ekonomski razvoj. Naponi su prvenstveno da se rukovodi zahtevima potencijalnog trgovinskog sporazuma sa EU, i imaće za cilj da se poboljšaju Kosovski administrativni i tehnički kapaciteti u tom smislu. Ovi napori će se održati u širem okviru aktivnosti za podršku Kosovskog društveno-ekonomskog razvoja, i može pristajati sa brojem kombinovanih sektorskih strategija, posebno Kosovske industrije, malih i srednjih preduzeća i politike zapošljavanja. Podrška će biti usklađena sa Evropskom strategijom za pametan, održiv i sveobuhvatan razvoj (Evropa 2020).

Vrste pokazatelja za merenje razvoja u pravcu ovih ciljeva su:

- Kosovski sastanak preduslov za moguće započinjanje pregovora trgovinskog sporazuma, da bude potvrđen od strane Komisije za nadgledanje;
- Povećanje privatne stope investicija;
- Poboljšanje veštine nivoa radne snage;
- Poboljšanje pristupa mladih za tržište rada;
- Povećan pristup finansijama za MSP;
- Upoznavanje sa odabranim standardima EU u poljoprivredi i bezbednosti hrane koji pomažu razvoju Kosovskog izvoza / uvoza zamenskih potencijala;
- Pravni okvir za preduzeća u mestu;
- Povećano ulaganje u R & D i inovacije;
- Efikasniji ulazak na tržište i izlazak.

1.1. Reforma javne uprave (fokus na funkcionalne analize)

3.3.1. Opis sektora

Kosovska komunikacija ne identifikuje javne uprave, kao sektor za sebe. Međutim, to potvrđuje njegov značaj u podršci glavne komunikacijske inicijative. Komunikacija jasno propisuje da prioritet za Kosovo mora biti da se obezbedi pravilno sprovođenje usvojenih zakona, uključujući i raspodelu odgovarajućih kadrova i na centralnom i lokalnom nivou kao i opreme. Javna uprava stoga garantuje ciljanu IPA podršku kao treći prioritet oblasti.

Kosovski strateški ciljevi u oblasti državne uprave (uključujući i javni finansijski menadžment) su sveobuhvatni i ambiciozni. Kosovo treba da uspostavi depolitizovanu i profesionalnu državnu upravu, na osnovu evropske politike i najbolje prakse za upravljanje ljudskim resursima. To će zahtevati uspostavljanje efikasne horizontalne i vertikalne strukture organizovane na način koji će omogućiti delotvornu i efikasnu implementaciju njihovih nadležnosti. Sistem provera i ravnoteže treba da se stavi na mesto, koje bi trebalo da omogući svakom entitetu da igra svoju ulogu. Funkcionisanje institucionalne postavke će morati da obezbedi sprovođenje izvršioca (Ministarstvo za državnu upravu), nadzor (Među-ministarski PAR Komitet) i odgovornosti (Kancelarije generalnog revizora, Ombudsmana, od strane spoljašnje revizije SAI, Agencije za borbu protiv korupcije), na svim nivoima. Ovo zauzvrat zahteva kvalitativno, transparentno i odgovorno upravljanje svrhe i ciljeva, efektivnu komunikaciju sa javnošću i pružanje kvalitetne usluge javnosti. To takođe zahteva efikasno upravljanje i nadzor nad javnim rashodima i pouzdanih sistema za sprečavanje u borbi protiv korupcije na svim nivoima.

Pored funkcionalnog pregleda zadataka i odgovornosti u državnoj upravi iz 2009 (finansirano od strane DFID-a), Kosovo je usvojilo revidiranu Strategija o reformi javne uprave i sada treba da razvije i usvoji akcioni plan za njeno sprovođenje. Pomoć SIGMA i TAIEX predviđa da podrži finalizaciju ovih dokumenata i obezbedi identifikaciju i artikulaciju

Kosovskog prioriteta za kratkoročne i srednjoročne uslove. Ovi prioriteti će morati da odraze na Evropsko partnerstvo u vezi sa reformom državne uprave na Kosovu. Političku podršku treba obezbediti Ministarstvu za državnu upravu i da se dozvoli da se ide napred sa reformom javne administracije kroz razvoj sveobuhvatne strategije sektora i mape puta. Bliska saradnja između Ministarstava za državnu upravu i Ministarstva za evropske integracije biće od ključnog značaja u narednim godinama, jer reforma javne uprave je plan usko povezan sa procesom evropskih integracija. Bliska saradnja između Ministarstva za državnu upravu i Ministarstva za privredu i finansije je takođe potrebna kako bi se osiguralo da je javna administracija reforme fiskalno održiva. Ove reforme moraju da budu povezane sa tekućim poboljšanjem Kosovskih javnih rashoda vođenim od strane Reforme upravljanja javnim finansijama akcionog plana.

Kosovo treba da usvoji relevantni propis za sprovođenje Zakona o civilnoj službi i o zaradama. Sprovođenje Zakona o platama će morati da odražava Kosovski nedavni sporazum sa MMF-om. Ova dva zakona su stupila na snagu u januaru 2011. Odbor za Evropske integracije u Skupštini će biti odgovoran za verifikaciju da je zakonodavstvo u skladu sa postojećom praksom EU. Kapacitet oba Ministarstva za Evropske integracije i parlament treba da budu ojačani i njihovo osnovno EU znanje značajno poboljšano. Strateški cilj je da se poboljša njihov položaj vis-a-vis lokalnih i međunarodnih aktera, i da razvijaju njihovo poverenje kao šampioni i čuvari orijentisanog EU procesa reforme javne uprave.

2010. godine, Skupština je usvojila za dve sledeće godine godišnji Akcioni plan Evropskih integracija koji prikazuje izazove za proces Kosova u Evropskim integracijama i time pruža uputstva za Parlamentarne odbore. Bilo je unapređenja reforma lokalne vladavine i decentralizacija sa stvaranjem četiri nove opštine i naponi o stvaranju još jedne. Ministarstvo lokalne samouprave se treba fokusirati na decentralizaciju nadležnosti opština, pružajući sigurnost veze između budžeta i dostavljanje usluga na lokalnom nivou.

Vlada je povećala napore u odnosu na koordinaciju donatora i Evropskih integracija u opšte. U aprilu 2010. godine, Ministarstvo za Evropske integracije (MEI) je stvoreno kao novi koordinacioni organ. Misija Ministarstva je da osigura tehnički menadžment, koordinaciju i monitorisanje procesa Evropskih integracija, putem usklađivanja Kosovskog zakonodavstva sa *acquis*, pripremanje politika EU integracija, koordinaciona i finansijska pomoć i javno informisanje u vezi Evropskih integracija.

Kosovo je osnovalo strukture organa kako bi koordinisalo, pregledalo i nadgledalo tekuću pomoć donatora u vezi sektora strategija, programa donatora i individualnih projekata: Forum visokog nivoa (FVN), Sektorske radne grupe (SRG), pod-sektorske radne grupe (PSRG). Sektorske radne grupe u Upravi obuhvataju sledeće pod-sektore: Reforme javne uprave, Lokalna uprava i decentralizacija, kao kultura i baština. Prvi sastanak je održan u martu 2010. godine gde su se Kosovske institucije i Zajednica donatora formalno složili sa novopredloženim strukturom sektora za koordinacije donatora i sledeći korak koordinacionih napora na PSRG nivou. Nadležnosti Kosova su bile predstavljene od strane sledećih institucija: Ministarstvo za Evropske integracije, Ministarstva javne uprave, Ministarstva lokalne samouprave i Ministarstva kulture omladine i sporta.

3.3.2. Prethodna i tekuća pomoć (EU i ostalih donatora)

Do sada oblasti prioriteta su dobili od strane značajne pomoći EU. Ovo uključuje veše godišnji program EU stipendija u javnim uslugama (Šema mladih), koja podržava razvoj efikasnije i efektivnije upravni kapacitet Kosovskih civilnih usluga. Lokalna samouprava i proces šire decentralizacija su podržani putem pomoći Ministarstva lokalne samouprave kao i

putem veše-godišnjih programa na opštinskom nivou. Dalje, Ministarstvo za evropske integracije je primio tehničku pomoć i trenutno dobija od twinning projekta.

Posebna podrška je pružena za poboljšanje javnog finansijskog menadžmenta kako bi se osiguralo poboljšanje javnih fondova: transparentnija i efektivnost javnih troškova. Ovo obuhvata uzastopnu pomoć Kancelarije generalnog revizora, podržava operaciju kontrole finansijskog okvira I unutrašnju reviziju sistema te I podržava poboljšanje kvaliteta oludka o dodeljivanju javnih investicija, putem razvoja Javnog Investicionog programa. Dalje, pružena je pomoć javnim organima nabavke.

Ključne zainteresovane strane i važne uloge sem Komisije su USAID, DFID, OSCE, SIDA, Svetska banka, GTZ I Švajcarska kancelarija.

3.3.3. Ciljevi sektora za podršku EU u sledeće tri godine

Progres izveštaj Kosovo potvrđuje da je Kosovo dovršilo pregled zadataka u javnoj upravi (funkcionalni pregled). Nekoliko od preporuka pregleda su sprovedene. Odvojeni pregledi nekih ministarstava su dovršeni. Osnovane su radne grupe kako bi nadgledale proces reformi javne uprave.

Zakoni o civilnim uslugama i plata javnih službenika su objavljeni od strane Skupštine u maju i donete u junu 2010. godine. Zakon o državnoj upravi je usvojen u septembru 2010. godine i Zakon o vladi bi trebao objavljen u 2011. godine. Zakonodavstvo o primeni se treba nacrtao do kraja 2011. godine. Zakon o radi je objavljen od strane Skupštine u junu 2010. godine i prihvaćen u novembru 2010. godine. Ovi zakoni su bitni pošto oni treba osigurati nezavisnost civilnih usluga. Sada se Kosovo treba fokusirati na njihovu implementaciju. Izveštaj progressa dalje potvrđuje da Institut javne uprave, koji obezbeđuje treninge i certifikaciju javnih službenika, ima ograničeni kapacitet i izvore, što utiče na oba kvalitet i kvantitet pruženih treninga. Institut se treba bolje integrisati u aktivnostima Regionalnih škola za javnu upravu. Dalji naponi su potrebni u ojačanju kapaciteta nadležnih institucija za reforme javne uprave i doveli transfer znanja i najbolje prakse širom regiona.

Osiguravanje i pružanje javnih usluga svim stanovnicima Kosova i osnivanje profesionalnih, odgovornih, pristupačnih i predstavničkih javnih uprava bez političkog uticaja nastavlja da bude ključni prioritet Evropskog partnerstva. Takođe je važno osigurati održivost progressa Kosova u strateškim oblastima vladavine prava i oblasti trgovine/biznisa. S toga, Komisija predlaže da se fokusira pomoć IPA u pomoć Kosovskog napredak u reformama javne uprave, strateškom okviru implementacije funkcionalnog pregleda.

Reforma javne uprave je poprečno sečenje sektora sa važnošću za sve oblasti Kosovske EU agende o reformama. IPA pomoć se s toga treba mobilisati na sveobuhvatan način. Pomoć u reformama javne uprave je vodič Kosovskog ažurirane Strategije za reforme javne uprave. Originalna strategija iz 2007. godine, identifikuje osam strateških oblasti gde će poboljšanje imati pozitivan uticaj na pružanje javnih usluga na Kosovu. Ove oblasti su menadžment ljudskih resursa, institucionalna struktura, komunikacija sa građanima, menadžment javne uprave, e-Vlada, financiranje javne uprave, anti-korupcija, i poboljšanje politika i stvaranje zakona. Podrška IPA može razmatrati svaku od ovih oblasti. Međutim, u kratkom vremenskom periodu, pomoć se treba fokusirati posebno na ojačanju četiri centralna organa: Parlament, Ministarstvo za Evropske integracije, Ministarstvo ekonomije i financija i ministarevo javne uprave:

- Poboljšanje izvršenja Kosovskih javne uprave sa posebnim fokusom na stvaranje odgovornih i efektivnih javnih uprava u oba centralnom i lokalnom nivou, sposobne da postignu izazova EU integracija.
- Poboljšanje horizontalnih institucionalnih kapaciteta potrebnih za implementaciju i ojačanje Evropskih sektoralnih strategija i politika (poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, javnog zdravstva, ambijenta, klimatskih promena, energije, transporta, zapošljavanja i društvenog razvoja, medija, elektronske komunikacije, informacionog društva itd.) uključujući mehanizme za verifikaciju Evropski kompatibilnosti vladinih politika i nacrt zakonodavstva.
- Poboljšanje sistema finansijskog menadžmenta za bolju kontrolu javnih finacija, uključujući izvođenje revizije i kontrole mehanizma za javnu nabavku i sakupljanje poreza, na svim nivoima.
- Poboljšanje proizvodnje statistika u skladu sa EU uslovima.
- Poboljšanje kapaciteta za implementaciju usluga o dostavi.

Ukratko, celokupan cilj IPA pomoći u sledeće tri godine će biti podržanje Kosova u osiguranju službe javnih usluga za sve stanovnike i osnivanje profesionalne, odgovorne, pristupačne reprezentativne javne uprave u oba nivoa kako centralnom tako u lokalnom nivou, bez političkog ometanje, a posebno podržavanje Kosovskog ažuriranja Strategije reformi javne uprave i akcionog plana, koji je EU pomogla da se razvije. Pomoć Javnih troškovi i Finansijske odgovornosti u oblasti reforme u upravi se treba obaviti.

Vrste indikatora za merenje razvoja ka ciljevima obuhvata:

- Sistem Civilne usluge odgovara Evropskim standardima;
- Implementacija preporuka funkcionalnog pregleda;
- Smanjivanje kretanja osoblja u javnom sektoru oprema izborima;
- Povećanje kapaciteta ministarstava za razvijanje, ocenjivanje i predlozi cena;
- Osnivanje i razvijanje valjanog javnog mehanizma uprave, u skladu sa Evropskim standardima i najboljim praksama, kao što potvrđuje celokupnu performansu monitornog sistema u javnim uslugama;
- Sveobuhvatni akcioni plan o reformama javne uprave na nacionalnom i lokalnom nivou, pripremljen, usvojen i primenjen na svim nivoima, predstavlja vezu između ciljeva, zadataka i dodele budžeta, vremenskog okvira i indikatora, jasne podele odgovornosti između nivoa.;
- Osnivanje i implementacija mehanizama koji dopuštaju efikasno i efektivno parlamentarno monitorisanje i pregled zakonodavnog i izvršnog procesa;
- Povećanje efektivnosti i efikasnosti u programiranju i implementacije pomoći donatora, kao što je potvrđeno od strane Platforme o menadžiranju pomoći i izmereno od strane indikatora za monitorisanje Pariske deklaracije o efektivnosti pomoći;

- Osnivanje i implementacija unutrašnje kontrole i funkcija revizije i mehanizma, u skladu sa uslovima relevantni za EU *acquis*, i najbolje praktilike;
- Osnivanje i implementacija postupka javne nabavke u skladu sa uslovima relevantnih standarda, *acquis*, i najbolje praktilike.
- Pobljšanje efikasnosti i efikasiteta u pružanju usluga, uključujući i lokalni nivo.

4. LISTA SKRAĆENICA

PZIRS	Pomoć zajednica za izgradnju, razvoj i stabilizaciju
PS	Prekogranična saradnja
CBK	Centralna Banka Kosova
CESST	Centralno Evropski sporazum slobodne trgovine
MDAR	Međunarodna Danska agencija za razvoj
OMR	Odeljenje međunarodnog razvoja UK
EBIR	Evropska banka za izgradnju i razvoj
EP	Evropsko prartnerstvo
APEP	Akcioni plan Evropskog partnerstva
EU	Evropska unija
EULEX	Misija vladavine prava Evropske unije na Kosovu
SDI	Strano direktno investiranje
BDP	Bruto domaćih proizvoda
GTZ	Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit
FVN	Forum visokog niova
IMG	integrisani menadžment granica
MSP	Međunarodna sudska pravda
MCP	Međunarodni civilni predstavnik
MMF	Međunarodni monetarni fond
IPP	Instrumentiranje podrške pre-učlanjivanje
IT	Informaciona tehnologija
KFOR	Kosovske snage
KfW	Kreditanstalt für Wiederaufbau
TSK-SSK	Tužilački savet Kosova-Sudski savet Kosova
MEI	Ministarevo za Evropsku integraciju
VIDP	Višegodišnji indikativni dokumenat o planiranju
SOT	Srednjoročni okvir troškova
ZAO	Zapadno Atlanska organizacija
OEBS	Organizacija za Evropsku saradnju i bezbednost
RJU	Reforme javne uprave
PJP	Privatizacija i javno privatno parnterstvo
PSP	Proces stabilizacije i pridruživanja
DPSP	Dijalog procesa stabilizacije i pridruživanja
POS	Pristup osnova sektora
ŠARK	Švajcarska agencija za razvoj i kooperaciju
ŠMAR	Švedska međunarodna agencija za razvoj
PPSM	Podrška za poboljšanje samouprave i menadženta
MSP	Mala i srednja preduzeća
SKK	Statistička kancelarija Kosova
PSRG	Pod-sektorne radne grupe
SRG	Skorske radne grupe
TPIRP	tehnička pomoć i instrument razmene podataka
PMIRP	Pokretni menadžment savetodavne usluge biznisa
UN	Ujedinjene nacije
PRUN	Program za razvoj Ujedinjenih nacija
GSUN	Generalna skupština Ujedinjenih nacija
UNMIK	Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
USAID	Agencija Sjedinjenih država za međunarodni razvoj